

การศึกษาเรื่องสันไทย์ที่เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน : 2501 - 2525

นางสาวกาญจนา ประสงค์เงิน

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

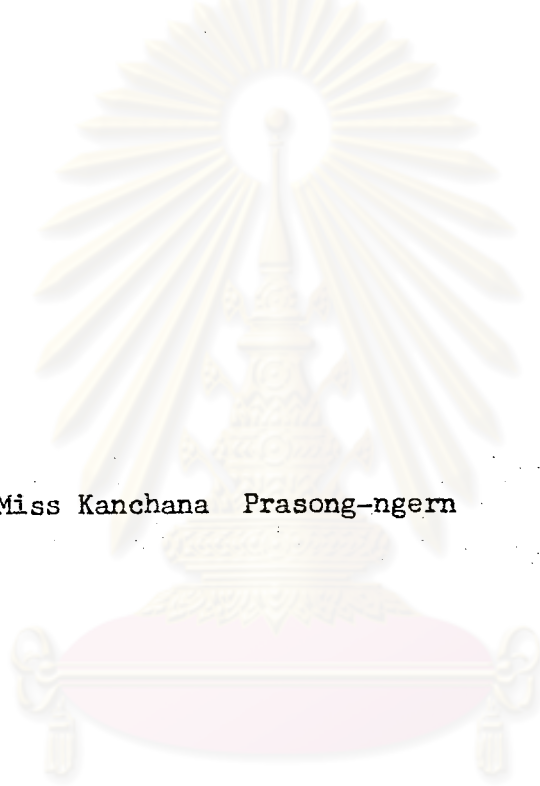
ISBN 974 - 5634972

014612

I16200913

A STUDY OF THAI SHORT STORIES CONCERNING RURAL SOCIAL PROBLEMS

IN THE NORTHEAST : 1958 - 1982

Miss Kanchana Prasong-ngern

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Section of Comparative Literature

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษา เรื่องสั้นไทยที่ เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน :
2501 - 2525

โดย นางสาวกาญจนา ประสงค์เงิน

หน่วยวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สุภา ปานเจริญ
ศาสตราจารย์ ดร. พัทธา สายชู

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

สุพจน์ บุนนาค
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุพจน์ บุนนาค.....ประธานกรรมการ
(ช่วยศาสตราจารย์ สามารถ ลัมพินธารักษ์)

สุพจน์ บุนนาค.....กรรมการ
(ช่วยศาสตราจารย์ ตรีศิลป์ บุญขจร)

สุพจน์ บุนนาค.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. พัทธา สายชู)

สุพจน์ บุนนาค.....กรรมการ
(อาจารย์สุภา ปานเจริญ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การศึกษา เรื่องสั้น ไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน :
2501 - 2525

ชื่อ นิสิต : นางสาวกาญจนา ประสงค์เงิน

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สุภา ปานเจริญ
ศาสตราจารย์ ดร. พัทธา สายหู

หน่วยวิชา : วรรณคดีเปรียบเทียบ

ปีการศึกษา : 2526

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษา เรื่องสั้น ไทยที่ เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสานในช่วง พ.ศ. 2501 - 2525 ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นแรกศึกษาวิวัฒนาการ เรื่องสั้น ไทยที่ เสนอปัญหาสังคมชนบทโดยสังเขป ผล การศึกษาพบว่า เรื่องสั้น ไทยที่ เสนอปัญหาสังคมชนบทเริ่มปรากฏในงานของโม้เมือง เกิม และมนัส จรรยาภักดิ์ ส่วนเรื่องสั้นที่ เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน เริ่มปรากฏเด่นชัดใน งานเขียนของลาว คำหอม และ รมย์ รักษิวัน ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่ยึดแนวความคิด "ศิลปะเพื่อชีวิต"

ขั้นที่สองศึกษาสภาพและปัญหาสังคมชนบทอีสาน ปัญหาสังคมชนบทอีสานแบ่งได้ 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความแตกต่างของฐานะทางสังคม และปัญหา ด้านค่านิยมและความเชื่อ

ขั้นที่สามวิเคราะห์ เรื่องสั้น ไทยที่ เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสานที่ปรากฏในช่วง พ.ศ. 2501 - 2525 ปรากฏว่าเนื้อเรื่อง เกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจแบ่งได้เป็น เรื่องสั้นที่ เสนอปัญหาสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นอีสาน และปัญหาการอพยพเพื่อหนีความ อคอยากแหว่งแล้ง ตัวละครที่แสดงปัญหานี้คือชาวนา ขอนทาน ผู้มีอาชีพรับจ้างและโสเภณี

ส่วนเรื่องสั้นที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับปัญหาความแตกต่างของฐานะทางสังคม
เสนอปัญหาใน 2 ลักษณะ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐและ
ผู้มีอิทธิพลซึ่งมีอำนาจทางเศรษฐกิจสูง ตัวละครที่สะท้อนปัญหานี้คือราษฎรกับเจ้าหน้าที่
ตำรวจ ผู้ป่วยและเจ้าของไข้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วนปัญหาจากผู้มีอิทธิพลได้แก่
ลูกหนี้กับนายทุนเงินกู ผู้ขายผลผลิตกับพ่อค้าคนกลาง และลูกจ้างกับนายจ้าง แนวคิดที่
ผู้แต่งต้องการเสนอผลเสียที่เกิดขึ้นกับชาวชนบทที่सान และชี้สาเหตุความมาจากการไม่ปฏิบัติ
ตามหน้าที่และบทบาทของเจ้าหน้าที่และผู้มีอิทธิพล

เรื่องสั้นที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับปัญหาค่านิยมและความเชื่อจะเสนอปัญหาค่านิยม
ความเชื่อ ความยึดมั่นในสิ่งลึกลับและกฎประเพณีที่ได้รับการปลูกฝังมานาน ตลอดจนปัญหา
ค่านิยมที่มีต่อความเจริญ ซึ่งมากับวัตถุ คนแปลกหน้า วัฒนธรรมใหม่ ๆ และแหล่งงาน
ใหม่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่มาจากค่านิยมที่มีต่อกรุงเทพฯ มีส่วนทำให้ชาวชนบทที่सानถูก
ล่อลวง ตัวละครที่ใช้เสนอปัญหานี้แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ตัวละครที่ติดอยู่ในค่านิยมและ
ความเชื่อ กับตัวละครที่ไม่ติดอยู่กับค่านิยมและความเชื่อ ผู้แต่งเสนอแนวคิดเพื่อให้เห็น
ผลเสียของการยึดมั่นในความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลและคลั่งใคล้ ความเจริญที่เข้ามาอย่าง
รวดเร็วโดยขาดการไตร่ตรองว่าทำให้ชาวชนบทที่सानประสบปัญหาความเดือดร้อนและ
ปรับตัวไม่ทัน

ชั้นสุดท้ายเป็นการศึกษากลวิธีในการเขียนเรื่องสั้นไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบท
ที่सानซึ่งไคนแก กลวิธีในการสร้างโครงเรื่อง ตัวละคร และกลวิธีในการเล่าเรื่อง
ผลการศึกษาคพบว่าผู้แต่งใช้กลวิธีข้างต้นเสนอปัญหาสังคมชนบทที่सानได้อย่างเด่นชัด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าปัญหาสังคมชนบทที่सानส่งผลกระทบต่อนักเขียนเรื่องสั้นไทย
ทั้งในด้านการสร้างเนื้อเรื่อง แนวคิด ตัวละคร และกลวิธีในการเขียน การวิจัยนี้อาจ
เป็นแนวทางใหม่สำหรับผู้สนใจศึกษางานวรรณกรรมในลักษณะนี้ให้กว้างขวางออกไปคือ อาจ
ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคมชนบทที่सानในงานร้อยกรองและนวนิยาย หรืออาจศึกษาปัญหาสังคม
เมืองหรือปัญหาสังคมชนบทภาคอื่น ๆ ทั้งในงานวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยายหรือ
ร้อยกรอง

Thesis Title A STUDY OF THAI SHORT STORIES CONCERNING RURAL
 SOCIAL PROBLEMS IN THE NORTHEAST : 1958-1982

Name Miss Kanchana Prasong-ngern

Thesis Advisor Mrs. Supha Panchareon
 Professor Patya Saihee, Ph.D.

Section Comparative Literature

Academic Year 1983

ABSTRACT

The aim of this thesis is to study Thai short stories concerning rural social problems in the Northeast of Thailand during 1958 - 1982. The research is carried out through these steps.

First, the study reviews the development of Thai short stories about rural social problems. It is found that this kind of short stories began to appear in Mai Meungdoem's and Manas Janyong's works. Stories of the Northeast began to appear in the works of Lao Khamhorn and Rom Ratiwan who were in the "Art for Life" group of writers.

The second step is a study of the social conditions and the rural social problems in the Northeast. Three problems are found, namely, the economic problem, the social status difference

Problem, and the values and beliefs problem.

Thirdly, an analysis is given on Thai short stories concerning rural social problems in the Northeast which appeared between 1958 - 1982. This could be found in the elements of the stories which are the Contents (plot, setting, and dialogue), Character, and Theme. It is found that Thai short story writers cover all the three problems. There are two aspects of the economic problem : living conditions in the Northeast, and migration from the starvation and barrenness. The characters involved in the economic problem are the peasant, the beggar, the employee and the prostitute.

In the social status difference category, it presented two problems : the public officials service problem and the economically powerful persons problem. The characters in such stories are police officials, hospital patients, their relatives, public health officials, debtors and creditors, sellers and buyers, and employees and employers. In this theme, the writers want to present the negative effects on the peasants which resulted from the failure to perform the proper duties of the public officials and the economically powerful persons.

In the values and beliefs problem category, the stories will describe traditional beliefs, superstition and local customs, and present value problems about the progress that come with new material objects, strangers, new culture, new jobs, and Bangkok

values which corrupt the Northeast peasants. The characters in this problem area are either for or against the new values. The authors suggest the disadvantages of irrational conservation of old beliefs as well as of rash adoption of new values.

The last part of the study considers the techniques in Thai short stories concerning rural social problems in the Northeast as follows : plot, setting, characterization and narration. It is found that the writers used these techniques to present the problems distinctly.

From this research, it is found that the rural social problems in the Northeast have influenced Thai short stories writers about subjects, themes, characters, and techniques. This research may suggest a new direction for further studies of poetry and novels concerning rural social problems in the Northeast, or urban problems as well as rural problems in other parts of the country.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนในการวิจัยครั้งนี้
ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สุภา ปานเจริญ ศาสตราจารย์ ดร. พัทธา สายหู
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์สมเกียรติ ภู่วีถูล ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ามา
ตรวจให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ เสมอมา

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สามารถ สัมพันธ์อารักษ์ ประธานกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ตรีสิทธิ์ บุญขจร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้
กรุณาตรวจแก้ไข พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัย

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชา ศาสตร์ ที่ได้กรุณาแนะนำแนวทาง
การวิจัย อาจารย์ชนิด สุวรรณช่าง ที่ได้กรุณาแนะนำแหล่งข้อมูลของเรื่องสั้น และ
คุณสุชาติ สวัสดิ์ศรี ที่ได้กรุณาให้ยืมเรื่องสั้นบางเรื่อง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ และขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ได้ช่วยเหลือและเป็น
กำลังใจด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณ คุณจินดา ศรีฐานรัตน์ ที่ช่วยเหลือในด้านการ
พิมพ์วิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ณ

บทที่

1	บทนำ	1
2	วิวัฒนาการ เรื่องสั้นไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบท	7
3	สภาพและปัญหาสังคมชนบทอีสาน	22
	สภาพทางภูมิศาสตร์	22
	ประวัติศาสตร์และความเป็นอยู่	23
	ปัญหาสังคมชนบทอีสาน	26
4	วิเคราะห์เนื้อหาเรื่องสั้นไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน : 2501-2525	41
	1. เนื้อเรื่องเกี่ยวกับปัญหาบ้านเศรษฐกิจ	42
	โครงเรื่อง	44
	ฉาก	53
	บทสนทนา	66
	ตัวละคร	73
	แนวคิด	84
	2. เนื้อเรื่องเกี่ยวกับความแตกต่างของฐานะทางสังคม	91
	โครงเรื่อง	93
	ฉาก	102
	บทสนทนา	109

ตัวละคร	120
แนวคิด	143
3. เนื้อเรื่อง เกี่ยวกับปัญหาความค่านิยมและความเชื่อ	149
โครงเรื่อง	151
ฉาก	158
บทสนทนา	166
ตัวละคร	173
แนวคิด	186
5 กลวิธีในการ เขียนเรื่องสั้นไทยที่เสนอปัญหาสังคมชนบทอีสาน	
2501 - 2525	190
1. กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง	190
2. กลวิธีการสร้างฉาก	223
3. กลวิธีการสร้างตัวละคร	235
4. กลวิธีการเล่าเรื่อง	246
6 บทสรุป	256
บรรณานุกรม	264
ประวัติผู้เขียน	277